

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDOSÓ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Most nem a fegyver, hanem a cél határoz! Értsék meg küzdelmünket.

Irta: **Kossuth Ferenc.**

Mondják és ismételik, hogy az ország közvéleményének ellenszenves az obstrukció és ez imitt-amott könnyen meglehet, mert elméletileg véve, a kisebbség annak a többségnek az akaratát nem engedi érvényesülni, amely azt állítja magáról, hogy az ország választó közönsége nagy többségének nem pénzen vett, hanem tisztán megnyilatkozott akaratát képviseli.

Való igaz, hogy a parlamenti rendszer a többség uralmának az érvényesülése. Eddig csak tökéletlen kísérletezések történtek arra nézve, hogy a kisebbség akarata is kifejezésre jusson, még pedig abban az arányban, amelyben az a választók közt tényleg létezik.

Egy kerületben például (vegyük példa gyanánt a dunavecsei kerületet) az utolsó választásnál három függetlenségi jelölt állt egy munkapártival szemben. Ha e kerületnek régóta képviselője nem lett volna a mi pártunk rendíthetetlen tagja, a kit atyám is jól ismert, becsült és szeretett és akit ős idők óta a kerülethez családi hagyományok csatolnak, — hol az ő apja jóvai 1848. előtt, a maga jószántából felszabadította jobbágyait — minden bizonnyal nem a köztisztviselőben álló gróf Benyovszky Sándor győzött volna, hanem ellenfele, a miniszterelnök sógora.

Ha ez megtörtént volna, ami nagyon is valószínű volt, eltekintve, hogy a kerület függetlenségi pártja, a múlt választásoknál megnyilvánult káros irányatokból kifolyólag, három darabra tört és egymás ellen küzdött, velük szemben pedig egyetlen munkapárti jelölt állt, vajjon lehetett volna-e józanul azt állítani, hogy a dunavecsei kerület akarata a munkapárt mellett áll? Ezt állítani önámítás lett volna.

Vagy, hogy egy régibb példára hivatkozzunk, mikor 1896-ban Egerben, egyetlen egy szavazattal győzött Lukács László pénzügyminiszter Szederkényi Nándor függetlenségi ellen, vajjon lehetett-e azt állítani, hogy Eger akarata Bánffy-párti volt és ellene volt annak, hogy érvényesüljenek a magyar nemzet jogai? Hiszen ebben az irányban egyetlen egy halandó döntött.

Az ellenzék természetes szerepe nemcsak az ellenőrzés, hanem (ha csak lehet) a kormány megbuktatása is. Ha e természetes szerepét úgy értelmezné az ellenzék, hogy a kormány minden tevékenységét megakasztja, nemcsak élve, hanem vissza is élve fennálló parlamenti jogaival, — akkor ez az ellenzék, méltán ellenszenvesé válnék, ha csak igazolásul be nem bizonyítaná, hogy a kormány, melyet meg akar buktatni, a közügyekre, az országra,

a nemzetre nézve közveszélyessé lett, mint volt az ugynevezett darabont kormány.

Ebben az esetben az ellenzék a pártérdek és pártszenvetel szembe helyezné a közérdekkel és azzal a jogos közkívánsággal, hogy a törvényhozó testület törvényeket hozzon és ne két szó, az igen és nem ismétlésében merítse ki tevékenységét.

Azonban midőn az ellenzék a kormány minden más javaslatát ellenőrzi és megvitatja bár, de egyiknek törvényerőre emelkedését sem gátolja meg, és csakis egyetlen egy ügyben áll ellen, abban a minnek a nemzet (egész a legutolsó választásig) mindig fokozódó többsége teljes erejével több mint tíz évig ellenállt, — akkor ezt az ellenállást rendszeres obstrukciónak elnevezni nem lehet. Legkevésbé lehet akkor, a midőn mint annak a hagyományos kísérletnek fokozott ismétlésével áll szemben a nemzet, amelylyel a roskadásig akarják a nemzet pénz- és véradoját növelni, anélkül, hogy a katonaság kielégítését a nemzet törvényes jogainak legkisebb mérvű elismerésével vásárolnák meg. Mikor remélteti a nemzet, hogy a legcsekélyebb mértékben is célt ér, ha nem akkor, a mikor a tőle követelt áldozatot feltételhez kötheti? A véradót feltételekhez kötni olyan jog, mely az 1867. XII. törvénycikkben is benne van. Magán ember nagylelkűségi odaadásban megadhat mindent, amit tőle kérnek, de a nemzetéből elengedni az őt megilletőt, nem szabad.

Ha az igaz lenne (a minnek feltevése ellen fellázad magyar lelkem), hogy a magyar jogok védelme ellenszenvesé lett a nemzet előtt, akkor bizvást elmondhatnók, hogy vége Magyarországnak; mert vége lenne annak a szellemnek, mely századokig éltette és ép erőben, fiatalságban fenntartotta az ősi tölgtyet, bármennyire rágódott törzsén és gyökerén, a rátelepedett és rajja élők raja.

Mondják, hogy nem szép az ellenzék fegyvere, és ez könnyen meg is lehet. Magam is más esetekben elítéltem. De e fegyver olyan, amilyen most van; bár hiszem, hogy később lesz majd szebb fegyver is. De talán szép a *síou tomahawja*, amelylyel életét, családját, otthonát védi? Nem, uraim, nem a fegyver határoz a nagyküzdelmekben, hanem a cél. A cél pedig nem más mint: nem engedni, hogy a nemzetnek tízéves kitartó küzdelme teljes vereséggel végződjék a lojalitás, a kívánságok mérséklése, a béke és egyetértés keresésének minden utatkozott jelei, hiába elvesztegetve lettek legyen, mert még mindig van a nemzeti életnek egy olyan tere, még pedig az államiságnak legfontosabbika, amelyen a nemzet akarata semmi és a magyar állam maga is semmi!

Kérdem, lehet-e ez a cél ellenszenves a magyar nemzet előtt?

Megmondtam már pártunk utolsó értekezletén, de nem felesleges ezt a sajtóban is ismételni.

Mindnyáján évek óta kívánjuk, hogy midőn hosszú időre, igen nagy új megterheltetés elvállalásáról van szó, (ugy is előtérben lévén a választói reform, nyujtassék alkalom a nemzet sokkal szélesebb rétegeinek arra, hogy ezek határozzanak pénzük és vérük ily súlyos igénybevételére felett.

Ebből az óhajtasból, mely évek óta áthatja a függetlenségi pártot árnyalatkülömbőség nélkül, és amely évekig az egész koalíció hivatalosan vallott programja is volt, most a szociálisták a véderőreform elleni küzdelmet a választói jog reformjáért folyó küzdelembe akarják belefojtani, az utóbbit az előbbi köpenyegébe burkolni. Néha kitör belőlük a bevallás, mint például a nagykanizsai Zala című hírlapjukban, amelyben csak a napokban kérdezték egy érdemes függetlenségi és negyvennyolcas Justh-párti képviselőtől, hogy ha közömbös előtte az ismert jelszavas reform, „akkor miért obstrukál a képviselőházban“?

Ez megmutatja, hogy szerintük miért folyik az obstrukció; és hogy ők mit és csakis mit támogatnak benne. És ez magyarázza azt is, hogy az ország sok részén miért ellenszenves az obstrukció? Az ország e részeiben azt sejtik alatta, amivé a szociálisták akarnák, hogy legyen; az ország igen nagy részében pedig elítélik azt a kitartást, amelylyel a szociálisták közül igen sokan a magyar hazafiság feltétlen vallását visszautasítják. Az ország igen nagy többsége még mindig vallja, hogy a magyar hazában a magyar hazafiság, a jogszerzés alapja és kelléke. Én is, ki a hontalanságban, visszagondolva a nemzet önvédelmi harcára, lelkemben leborultam a nép névtelen és jogtalan fiai előtt, kik meghaltak jogtalanul, a csaták terén küzdve a magyar hazáért, leirhatatlan megdöbbenéssel és fájdalommal láttam, midőn negyvennégy évi hontalanságból hazajöttem, hogy most már vannak a nép fiai közül százezrek, akiknek lelkéből kihalt a honszeretlem. Soká nem is akartam hinni szemeimnek.

De tudják meg az aggodalmaskodók, hogy az obstrukció a leghatározottabban a nemzeti jogokat ridegen kizáró és a nemzet adózó képességét kiméretlenül meghaladó véderő-reform ellen folyik.

Ne keressék a parlamentben azt, ami a parlamentben nincs, — bár szó van róla némely népgyűlésen — a parlamentben küzdők egyhanguan vallják, hogy a küzdelem tisztán a véderő-reform ellen folyik.

Ha a 67-es politikusból 48-as lesz — dicsőség. Ellenben ha 48-as elvű válik 67-essé — visszafejlődés, elkoresosodás...
Mennyi kores-politikus van nálunk!?

A politikai helyzetről.

Némelyek szerint a kormány bukása véglegesen befejezett tény, mások szerint a Khuen-kormány továbbra is megtartja az uralmat, bármi történjék. Az ellenzék pedig tovább folytatja lelkes és kitartó küzdelmét, mely mással, mint teljes győzelemmel nem is végződhetik.

Hiába szállítják a mesterségesen kiperéselt bizalmi nyilatkozatokat a törvényhatóságok termeiből; ezek csak olyan ideiglenes orvosszerek, mint a halálra vált embernek az éter-injekciók. Ennek a rendszernek buknia kell és bukni is fog, mert a nemzeti felháborodás elsöpri, mint olyant, mely erköletelen, reánk csak terhet rak és idegen érdekeket szolgál.

Marostordában ismét felborult a beke szekere. Haller János gróf főispánnak sikerült megnyergelnie Dr. Bernády polgármestert és a város törvényhatóságától 39 szóval 27 ellen az ellenzék parlamenti küzdelmének elítélését kiforszírozni. Bedőházy János a kérdés feltevése ellen felebbezést jelentett be és vasárnap tiltakozó népgyűlés lesz a kierőszakolt határozat ellen.

A képviselőházban, pedig ezalatt vígan foly a katonai terhek ellen indított ellenzéki küzdelem. A mungók szavaznak a végletekig, addig, amíg Bécs, az ő gazdájuk meg nem unja és szétkergeti őket.

Mert, hogy ez lesz a vége, Kállay Tamás, a turnus-káplár is tudja, aki százas bankókkal próbálkozott ismét népszerűséget vásárolni magának. Azonban a székelyeknek sem ment el mind a sütnivalójuk. A százasokat elfogadják, de azért a hitehagyott képviselő nem kell nekik sem most, sem jövőre.

Zetelakán is volt jövőre szerencsehalászni. Most azonban a puritán jellemű esperes látni sem akarta a hitehagyott politikust. A nép gondolatainak Brassay Imre segédlelkész adott kifejezést: ajtót mutatott az inkorrekt eljárás képviselőnek. Hogy a nép lelkéből beszélt, azt igazolta a helyeslés, valamint Biró S. Mózes és Biró Imre közbeszólása is.

Igen furcsa állapot, hogy a csendőrök és főszolgabíró asszisztálása nélkül, sőt annak ellenére megválasztott néhai függetlenségi jelölt, most képviselő léte a főszolgabíró támogatására szorult. Jó is, ha minél több százas bankóról és csendőrrel gondoskodik a mostanihoz hasonló — ugynevezett beszámolóira, mert a cserben és szegyenben hagyott székelyek a tréfát ilyenkor nem ismerik s könnyen a Szakáts Zoltán képviselőjelölt szomorú sorsára juthat — különösen Oroszhegyben és egyebütt, a hova meg sem próbálta most ellátogatni. Pedig hát a százasokat ott is epedve várták — különösen a korcsmárosok, kik a választás óta többször ujjabb italkészlettel látták el magukat, de nem hitelre és nem ingyen...

Az E. M. K. E. születése.

Irta: Balásy Dénes

Budapest, szeptember hó.

A nagyemlékü Bartha Miklós 1880-ban politikai lapot alapított „Ellenzék” cím alatt Kolozsvárt. Bartha akkor már iróilag kipróbált tehetségének adta tanujelét, népszerűséggel bírt a városban és becsvágyán, meggyőződésén kívül politikai okok is sarkalták őt a lapindításra.

Bosznia 1878-iki katonai megszállása előtt az 1848-as függetlenségi párt, amely odáig a magyar parlamentben csak 30—40 taggal szerepelt, Bosznia elfoglalása után hirtelen 70—80 tagra szaporodott föl. Az új közös honfoglalás, a nagy költség és a kiuntott vér Boszniában, sok komoly embernek nem volt inyére Magyarországon. A politikai helyzet tehát szinte sürgette egy harcias ellenzéki lap megalapítását. A politikai helyzet kedvezett Bartha vállalkozásának is

Bartha Miklósnak a napokint megjelenő hírlapja: a Friss Ujság, hivatva lön az erdélyrészi független érzelmű polgárok közlönyéül szolgálni. A lapot Stein János nyomdatulajdonos adta ki. Részint ifjúkori barátság és azonos politikai meggyőződés, részint földszülte székely-magyar vérbeliség révén dolgozataival leginkább Ugron Gábor támogatta Bartha lapját, melynek a hírhedt Dienstl-Rüstow-affér országos reklámot szerzett. A közönség hamar megszerette és férfias határozott hangjáért leginkább a Friss Ujságot olvasta.

Maga az erdélyi közművelődési mozgalom szikrája a következő eset alkalmából pattant ki a lap által az erdélyi részeken.

„Keleti Testvéreink” cím alatt 1882-ben az akkor már meglehetősen népszerű Ellenzék dec. 5-iki számában, ott is az Irodalom rovatban egy kis közlemény, egy rövid, de forró könyvismertetés jelent meg e sorok írójától, a bukovinai magyarokról s a moldvai csángókról. A könyvet, vagy inkább füzetet, melyről az ismertetés szólt, a bukovinai származású székely: László Mihály, jelenleg országos képviselő írta. A füzet elbeszélése után a statisztikai adatok és tényközlmények a csángókról és a bukovinai magyarokról oly szemléltető tömörséggel voltak összeállítva az ismertetésben, hogy abból ötvenezer magyar fuldokló kétségbeesése hallatszott, akik a vérszopó oláh papok s az oláhkodó bukaresti kormány karmai közül esdő karokkal kiáltanak segítségért az anyaország felé.

A csángók hazatelepítésének eszméjével volt tele akkor a levegő. Részökre gyűjtések folytak országosan és Erdély szíve is feldobbant. Legmelegebben a csángók ügyét — a mint gondolható — Erdély védangyalai, a magyar nők karolták föl s adományokat küldöttek az „Ellenzék”-hez.

— Szíveskedjék bejönni a szerkesztő ur lakásába! — A kávéházban ülve, egy keddi napon este ezekkel a szavakkal szólított meg engem a Bartha inasa, a szerkesztőség szolgálója, egy tigris-szakadt, mindig piros képű, mindig pislogó és mindig részeg tót atyafi. A szerkesztő ur mindnyájan hivatja az urakat, — tevé hozzá minden fontoskodás nélkül.

Az „Ellenzék”-nek akkormár rendes munkatársai voltak. Közöttük a lap körül így volt megosztva a munka: Bartha és Salamon Antal a vezércikkeket írták. Pataky Leó lap-összeállító, Törös Tivadar mindenfelét nyírt és kombinált, míg csekélységem az irodalom, a művészet és tárcsa körül forgolódott. Naponként az egész lap ugyszólván ötünkötől telt ki.

— Mi történt, talán forradalom vagy háború ütött ki? — kérdeztük neveteve egymástól, amint az utcán összetalálkoztunk.

Este nyolc óra felé mind az öten együtt ültünk már a Király-utcai földszintes, rostélyosablaku házban, Barthának egy szoba és előszobából álló lakásán. Az az egy szoba volt a szalon, háló, szerkesztőség és iroda. Másfél évvel azelőtt pár sornyí hírlapi közlés miatt Dienstl és Rüstow közös hadnagykok a védtelen Barthát itt vagdalták össze.

— Azért hívtam össze az urakat, — kezdé Bartha — hogy együtt tanácskozzunk, egyet-mást megbeszéljünk magunk között. Ami ma jelent meg a lapunkban, a Keleti testvéreink című cikk, nekem, uraim szöveget ütött a fejembe. Folyvást töprengék azóta magamban, — tömören és melegen van írva, ez volt rendes szójárása, így kell kérem írni a publikumnak. Uraim — folytató Bartha — itt van előtűnk a csángók ügye, az oláh memorandum most jelent meg Nagyszebenben, tudjuk, halljuk a bécsi Schulverein tagtoborzását, pénzgyűjtést a századok között. Ezek ellen nekünk is kezdenünk kell valamit, mert mi a kormánytól semmit sem várhatunk, hi-

szen minden bajaink kuforrása a kormány magyartalan politikája. Ki mit gondol, mi volna most a teendő? Nekünk úgy látom, magunknak kell most kezdeni valamit, írni, agitálni, csinálnunk kell valamit uraim!

— Valamely nemzeti társulatban vagy nemzeti egyesületbe — szólalt meg először Salamon Antal városi jegyző, mely a magyar kultúrát nemcsak fejlesztené, de terjesztené is, kellene belevonni és tömöríteni az erdélyi társadalmat, — de miféle pénzzel és szervezkedéssel? Felülről és legfelülről magyar célokra bármilyen biztatás, vagy támogatás hiábavaló reménykedés részünkről. Jelenleg a törvényhatóságoktól sem lehet várni semmit.

— Igen ám! — viszonzá az elmés Pataky, de Bécsnek Schulvereinek kell, német szó, — nem magyar egyesület.

— Csináljunk divatot mindenből, ami magyar és aki magyar — ajánlta Törös, az újdonság, csapjunk reklámot neki a Mindenféle rovatban.

— A magyarosodás, mivelődés — elmelkedtem én — lassu termék; legtöbbet segítene rajtunk a kultura terjesztésében, ha több volna, vagy legalább volna Erdélyben ami nincs, a jó magyar iskola és templom s a kitűnő magyar tanítók!

A vitatkozás belenyúlt a késő éjszakába. Többféle javaslat, tervzet vetődött fel beszéd közben, de összefoglaló és realizálható eszmének utóvégre is a magyar egyesület maradt meg egy megirandó, nem annyira felhívásféle, mint inkább tájékoztató vezércikk számára.

Az Erdélyi közművelődési egyesület jövőendő megalakulására nézve ez a közös tanácskozás volt a kezdet. Ebből fakadt a Magyar Egyesület című két vezércikk, amelyet másnap az Ellenzék 1882. december 5. és 6-iki számában név- és aláírás nélkül Bartha Miklós írt.

„Az állam magában elvont fogalom, — eszmélkedett ebben Bartha — de a kultura maga az élet”. „A magyar kultura terjesztés eszméjének csakis a társadalom az illetékes talaja.” Másutt gyűjt, áldoz, szervezkedik a társadalom, „de hát miamagunk, Erdély, a mákonyevők, mi nem teszünk semmit, belőlünk hiányzik a telterő.” Így írt a többek közt Bartha.

A szózatszerű két vezércikk gondolkodóba ejtette a közönséget. Mintha vész tűz gyúlt volna ki, mint hajdanában a hegyeken hadijel gyanánt. A szerkesztőség tagjaihoz intézett biztatások és gratulációk tanuskodtak erről. Két hét múlva a két cikk megjelenése után, éppen karácsonyra, december 23-án megérkezett az első adomány az Ellenzékhez.

„Egy magyar kultúregyesület alakítását Erdélyre nézve sürgősnek és szükségesnek tartom. Erre a kulturcélra Kolozsvár központtal háromszáz forintot ajánlok fel”.

Ezt a kijelentést és ajánlatot tette Barthához s a laphoz intézett levélben egy puritán egyszerűségű, de nagylelkű és áldott emlékeztető hazafi: Ujszékelyi Rafaj Károly. Udvarhelymegyei kisbirtokos székely, vére a csángóknak.

— Minden Demosthenesnél — lajstromoztam én örvendezve az értesítést a lap politikai hírei közé, minden Demosthenesnél szebben beszél a tetti!

Háromszáz forint kulturcélra, közcélra! És ezt egymaga teszi egy egyszerű székely. Mily rengetek összeg volt az akkor! És mekkora lelkesedés, ujongás a szerkesztőség tagjai között! Ime, a toll, az eszme mégis csak hatalom.

Némi előkészület után, taggyűjtés, tervezgetés meg alapszabály-készítés által — három évvel később (1885.), ily előzmények és okok, ily befolyások útjain keresztül alakult meg végképpen a magyar egyesületből az

Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület. Az első szervezkedés költségeit az intézkedők ideiglen a Rafaj háromszáz forintos adományából fedezték, melyet ő az alapszabályok letárgyalása után 1885-ben kétszáz forinttal még megpótol.

Bartha Miklós cikkei és Rafaj adománya nélkül talán ma se lenne Emkénk.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy nálunk a kötni valók tusokra nem szaporodtak;

mondják, hogy az alispán a megyeházában felállított kötőgépeken a jövő évi választás reményeit nem kötögeti!

mondják, hogy az „ágyra járó“ híres háziipari vezérigazgató a vármegyei urakat nem vezeti;

mondják, hogy a főispán a rengeteg kötni való miatt Hadik-féle istrángokat nem rendelt;

mondják, hogy a marosvásárhelyi ellenzéki vezérek többes főispánt buklatni nem képesek;

mondják, hogy nálunk az ellenzéki érzelmek: „vezért, vezért és vezért“ nem kiáltanak;

mondják, hogy a repülő és turnuskáplár képviselő, Héderváry-Noénak nem zöldágért röpitett választási szárnyasa;

mondják, hogy a főispán és titkára összes udvarhelyi fizetésüket nem költik el Maros-Vásárhelyt.

E hírek valóságáért felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— **Itt az ősz, közeleg a tél;** megkérdezi a gazdáktól: nyáron át mit kerestél?... A termésbecslések szerint, erdélyi hazarésünk ez évben szükségét nem szenved. Különösen az állatállomány számára, bőviben termelt táplálék. Viszont azonban az ország más tájain s így a magyar Alföldön siralmas szegénység, nagymérvű takarmányhiány van. Az okos gazda nálunk ilyenkor a takarmányműt megbecsüli, vigyáz a tavaszi előre látható nagy keresletre is. A gazdaköri munkódés már kezdődik. Az okos gazda minden idejét ott fogja eltölteni s igyekezik tudásának hiányait eszmecserék és főképp jó könyvek s ujságok buzgó olvasásával helyrepótolni, kiegészíteni. Arra törekedik, hogy első sorban a vármegyéjében történt eseményekről tudomást szerezzon, mert minden okos embert a saját tűzhelye körüli dolgok kell érdekeljenek. E célból ma már valamire való székelv kigazda is előfizet a „Székely-Udvarhely“ című 1848-as függetlenségi politikai székelv ujságra, melyet hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap pontosan házához kap évi csekély 10 koronáért. Ez a kis pénz sokszorosan megtérül azáltal, hogy olyan dolgokról értesül a maga i tejében, a mik gazdaságát, jobb megélhetését előmozdítják, tudását fejlesztik, magyar önértzetét erősítik és megóvják attól, hogy orránál fogva vezessék s jóhiszeműségét furfangos csalók kihasználják. A „Székely-Udvarhely“ világosságot derít olyasmikre, miknek látása, tudása minden ember részére feltétlenül szükséges. A „Székely-Udvarhely“ nem „független“ jelző alatt bujkáló kormánycsatlós, hanem igazi

1848-as függetlenségi politikai székelv ujság. Hétről-hétre Kossuth Ferenc, a magyar nemzet édes atyjának nagyérdemű fia, politikai örökösétől közöl vezető cikkelyeket, melyek imádatserű hazaszeretetre, politikai okosságra, erőteljes magyar önértzetre tanítanak bennünket. Már magában ez a tény is arra indíthat minden igaz székelvt, hogy buzgón olvassa, ismerőseinek ajánlja a „Székely-Udvarhely“-t. Ne törődjenek a Bécs felé kandikáló, hatalmi tultengésükben ellenünk lörökökkel, kik csak ideig-óráig tudnak hatalmaskodni és csakis a bűnben leledzőkkel bánhatnak el kényük-kedvük szerint, de a becsületes, önzetlen és igaz uton járóktól retirálnak, mert félnek az igazság pallosától, mely kimélet nélkül le-lesújt bűnös fejükre s feltartóztatja őket hitvány szándékaikban. Székelyudvarhelyt, Kaposvárt és Zágrábban a megyei, városi és tartománygyűlésekről kiutasították az ujságírókat, mert igazat írtak és be-zéltek. A Nap utcai és vasútállomási elárusítását megtiltották. Miért!? Nem azért-e, hogy a kormány-és csatlósainak kellemetlen igazságokat vagdosnak fejéhez!? A közönség ezt látja, a történelem ítélő széke előtt számolni fognak a pribékek, kik a sajtó szabadságára vetették magukat, hogy nemzetölő cudarságaikat végrehajthassák. Azóta a kiutasítottak minden nyomtatott betűjét nagyobb szeretettel olvassák az igaz emberek. Csak azért is olvassák, mert senkinek sincs joga az olvasóközönséget megfosztani attól a jogától, hogy milyen ujságra fizessen elő vagy milyen lapot vásároljon meg. Az olvasók maguk nem tűrik az ellenük intézett merényletet...

— **Az E. M. K. E. születése.** E cím alatt minket, udvarhelyvármegyei székelvket igen közölről érdeklő cikkely jelent meg a fővárosi „Magyarország“ függetlenségi napilapban. Ezt a cikkelyt Balásy Dénes székesfővárosi keresk. iskolai tanár, székelvethlenfalvi székelv atyánkfia írta és elmondja benne az e hó 8-án negyedszázados évfordulót ünnepeelt E. M. K. E. születésének előzményeit. Kiténik ebből, hogy az E. M. K. E. lélesítésének ugy eszméje, mint létrejövételének eszköze, az első pénzmag is udvarhelymegyei emberektől eredt. Balásy e cikkelyét lapunk mai számában közöljük és teljes elismeréssel adózunk kiváló írójának, hogy vármegyének e történelmi nevezetességu szerepét feledésbe menni nem engedte.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Ádám Aladárné szül. Péterffy Vilma böződi állandó megbízott kisedővönöt és Rác Z Róza székelvkereszturi állami kisedítő kisedővönöt az ottani állami kisedővönökhöz rendes kisedővönökhöz, Illéssy Zoltán okl. tanítót pedig a székelvvarsági állami elemi iskolához rendes tanítónak nevezte ki.

— **Halálozás.** Nik Pál magyar államvasuti igazgatósági ellenőr életének 49-ik és boldog házasságának 21-ik évében elhalt Budapesten. Hült tetemét Székelyudvarhelyre szállították és e hó 10-én a róm. kath. temetőbe általános nagy részvét mellett helyezték öröknyugalomra. A megboldogultban Soó Irén szeretett férjét és a széleskörű Soó-család egyik köztiszteltetben álló tagját vesztette el. Soó Gáspár sinevelő-intézeti igazgató, Spanyol Pál főgimnáziumi rajz-

tanár, Soó Domokos városi tanácsos, polgármesterhelyettes és Dr Soó Dénes sógorukat gyászolják az elhunytban.

— **Csendőrségi áthelyezés.** Szentléleki Hajdó Márton III. csendőrkerületbeli főhadnagy, zentai szakaszparancsnok, hasonló minőségben a brassói VII. sz. csendőrkerületben Segesvárra; báró Orbán Bódog VII. sz. csendőrkerületi hadnagy, fogarasi szakparancsnok, szintén hasonló minőségben a VIII. sz. csendőrkerülethez Székelyhidra helyezettett át.

— **Tanítók Urániaja.** Chalupka Rezző okl. tanár, s.-tanfelügyelő jelenleg Zamárdi fürdőn, a Balaton partján üdül — Siófok mellett. Ott tölti szabadságidejét. Az őszi és téli Uránia szervezését majd októberben fogja megejteni, ha körünkbe ismét visszaérkezik. A tanítók Urániaja igen derék dolog. Széleskörű érdeklődés van községekben iránta és örömmel várják a székelvok oktató előadásait.

— **Magyar gazdak — rossz üzletemberek.** Általános a panas, hogy rosszul mennek az üzletek, nehéz az élet. Vannak azonban nagyszerű vállalatok is, mint pl. a földmívelési miniszterium támogatásával 2 év előtt alakult „Magtermelési részvénytársaság“. — Mint halljuk, e vállalat nem kevesebb, mint 300—500 percent nyereségre dolgozik, a mennyiben a különböző magokat gazdáinkkal termelteti, a kikkel potom áron csinálja a kötéseit és a részvénytársaság azonnal tovább adja 3—4, sőt ötszörös áron külföldi kereskedőknek. Például 1 q. spenótot 26 koronáért termeltetnek és eladják 80 koronáért, a kerti borsókat szintén 26 koronáért termeltetik és eladják 100—150 koronáért métermázsáját. Salátamagokat 60 koronáért termeltetnek és eladják 160 koronáért stb. stb. Hogyan részesülnek gazdáink ezen horribilis nyereségben?

— **Tanítók eskütétele.** Az Udvarhelyvármegyébe kinevezett új tanítók vasárnap délelőtt tették le szolgálati esküjüket Székelyudvarhelyt a tanfelügyelő kezébe. Eskütétel után Rhédei János tanfelügyelő igen szép és tartalmas beszédet inézett az új népnevelőkhöz és lelkükre kötötte a kezeikre bízott gyermekek szeretetteljes oktatását s nevelését.

— **Homoródi viz és a kolera.** Budapesten a Duna vizét hatóságilag elzárták, mert kolerát kaptak tőle az emberek és sokan már meg is haltak e borzasztó betegségben. Székelyudvarhelyt még nincs kolera s különösen azok, kik homoródi borvizet isznak és mértékletesen élnek, nincs is okuk a kolerától félni. A homoródi borvizet korsókban naponta mindenkinek a házához hordják. Egy korsó négy liter vizet tartalmaz és mindössze napi 12 fillérbe, vagyis havonta 3 K 60 fillérbe kerül. A homoródi borvizet a korsókba is csöveken át, a legideálisabb tisztasággal töltetik. A közönség minden tekintetben meglehet elégedve és bátran ihatja, mert e kitűnő borviz csak egészségére szolgálhat. A homoródi borvizet üvegekben is szállítják és legolesőbb, kartellen kívül álló üdítő- és gyógyvizeink egyike. Tiszta kezeléséről személyes látogatásunk révén meggyőződünk s épen ezért bátran ajánlhatjuk a közönség használatára. Az orvosi tudomány megállapította, hogy a legtöbb betegség és így a kolera is bacillusok alakjában jut az emberi szervezetbe. A homoródi borviz a bacillusokat megöli. Tehát mentesít a kolerától és egyéb bajoktól is.

FIGYELEM!

AIDA VERGE & BLUE STAR CONTINENTAL

GIGAHETTA PAPIROK CSAK AZ ITT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓDIK.

ÓVAKODJUNK ÉRTEKTELÉN UTÁNZATOKTÓL!

Nagy feladat mai napság

lányokat jól nevelni. Pedig az emberiség boldogsága nagyrészen ettől függ. Ezt a nehéz munkát rendkívül megkönnyebbíti Dolinay Gyula főszerkesztő „Lányok Lapja” mely havonként kétszer 1-én és 15-én igen sok képpel és oly kiválóan hasznos, szórakoztatva oktató s háziasan nevelő gazdag tartalommal jelenik meg, hogy azt bárki a legnyugodtabb lelkiismerettel adhatja leánygyermekéi kezébe. Az előfizetési ára csak két korona negyedévenként. Mutatványszámot a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkozással ingyen küld a „Lányok Lapja” kiadóhivatala Budapest, VIII. Mária-ut 2.

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcelán és **Régiségeket** megbízhatóan azonnal megvásárol, esetleg értékel vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken

mint vevő résztvesz. Arany, brilliáns ékszereket, ezüst tárgyakat (tört állapotban is) bármilyen összegre vásárol

Dietrich Gyula ötvösmester.

Kolozsvárt.

Levélbeni megkeresésre azonnal válaszol.

Sürgőnycim: Dietrich ékszerész Kolozsvár

Eladó ház. Székelyudvarhelyt Báhori utca 2. sz. alatt 5 szobás ház szabad kézből eladó. Bővebb felvilágosítás nyerhető ugyanott.

Zongora-, ének-, zene-elméleti és gyakorlati órákat

fiúk- és leányok részére igen mérsékelt áron elvállal, ugyancsak minden nőt **kézimunkát, himzést, olaj- és üvegfestést** művészi kivitelben teljesít özv. Mihálovits Béláné tanárné Székelyudvarhelyt, Petőfi-u. 31. szám.

Ki a Yes-Oui-Si

emű lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és minden az **angol és francia** nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. Andrássy-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkozással mutatványszámot szívesen küld bárhova.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morát, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, ez az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, mi cs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne.

A Talmud kivonatos, de szó szerinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Eladó motorkocsi.

Puch-féle motorkocsi, 7 lovas, 3 személyes, kitűnő hegymászó, nagyobb kocsis vétele miatt — olcsón eladó. Megtekinthető Orosz Sándornál 16-u. 2. Székelyudvarhely

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESEN tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

1848 eredeti francia angol és amerikai toalett-modelt közöl a BUDAPESTI BAZAR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZAR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedő

legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

ÉRTESÍTÉS.

Cipőraktáromat leszállított árak mellett kiárusítom.

Szükségletét mindenki saját érdekében el ne mulassza nálam beszerezni.

Tisztelettel

Szentkovits János Utóda

Kész blonsok és gyermekruhák.

Kész aljak és kosztümök mélyen leszállított árakban kaphatók.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely egy legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségét fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszlevegőpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levegpapirok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel, levegpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, dísztollszárazak. Ironok, fekete, színe ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlázó kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sípek és csínak. Monogramok fehérnemű és levél-papírrajzokra. Kézi nyomda. Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, osiák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, inakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), dárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj- és zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, díszintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszeglek, kapesok stb.

Mindenféle színű, nagyságu, színyű és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levegpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torla- és befűző-papirok, könyvkötő-papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemezpapirok minden sulyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-fal-rajzek, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-összivatárcák bőrből és fém-ből. Bőrtárcák, pénzes-erszőnyek, okmány és irománytáskák.

Betegh Pál villammotoros könyvnyomtató-intézetéből Székelyudvarhelyt.